

STANOVISKO MINISTERSTVA SPRAVEDLNOSTI K PŘIZNÁVÁNÍ NÁHRADY NÁKLADŮ OPRÁVNĚNÝCH PŘI ZASTAVOVÁNÍ TZV. BEZVÝSLEDNÝCH EXEKUCÍ DLE § 55 ODS. 7 AŽ 13 EXEKUČNÍHO ŘÁDU

I. Úvod

- 1 Důvodem zpracování tohoto stanoviska jsou poznatky Ministerstva spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) vyplývající jak z jeho vlastní dohledové činnosti, tak z konzultací s jinými dohledovými orgány. Podle těchto poznatků panují v praxi nejasnosti ohledně možnosti přiznávání náhrady nákladů oprávněnému při rozhodování o zastavení exekuce z důvodu tzv. bezvýslednosti dle § 55 odst. 7 až 13 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. S žádostmi o vyjasnění této problematiky se na ministerstvo obrací nejen samotní soudní exekutoři a exekuční soudy, nýbrž také právní zástupci oprávněných.
- 2 Účelem tohoto stanoviska je s ohledem na ochranu práv osob zúčastněných na exekučním řízení i soudních exekutorů veřejně deklarovat, jak by mělo být ze strany soudních exekutorů dle názoru ministerstva adekvátně postupováno v souvislosti s přiznáváním náhrady nákladů oprávněným, respektive jejich právním zástupcům, při vydávání usnesení o zastavení exekuce z důvodu tzv. bezvýslednosti dle § 55 odst. 7 až 13 exekučního řádu (dále také jen „*usnesení o zastavení exekuce pro bezvýslednost*“).
- 3 Toto stanovisko nepodává závazný výklad zákonných ustanovení, ke kterému je oprávněn pouze soud. Vyjadřuje nicméně právní názor ministerstva jakožto dohledového orgánu, který se bude s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu tímto stanoviskem řídit při výkonu dohledové činnosti podle § 7 exekučního řádu.
- 4 Text tohoto stanoviska je zveřejněn na webových stránkách ministerstva (<https://exekuce.justice.cz/metodicka-cinnost/>). Může být měněn či doplňován v závislosti na vývoji relevantních právních předpisů a judikatury a poznatcích z dohledové praxe.

II. Přiznávání náhrady nákladů oprávněnému v usneseních o zastavení exekuce pro bezvýslednost

1. Názorové proudy

- 5 V souvislosti se zastavováním exekucí pro jejich bezvýslednost dle § 55 odst. 7 až 13 exekučního řádu se objevují různé názory stran přiznávání náhrady nákladů oprávněnému. Jeden z objevujících se názorových proudů zastává postoj, že přiznáním náhrady nákladů oprávněnému v usnesení o zastavení exekuce pro bezvýslednost dochází fakticky k vytváření dalšího exekučního titulu, na jehož základě bude následně možné zahájit nové exekuční řízení, což však není pro naplnění účelu zastavování exekucí pro jejich bezvýslednost žádoucí, z tohoto důvodu by se tudíž vzniklé náklady žádnému z účastníků řízení v usnesení o zastavení exekuce pro bezvýslednost přiznávat neměly.
- 6 Naopak další z objevujících se názorů se přiklání k tomu, že v usneseních o zastavení exekuce pro bezvýslednost má být náhrada nákladů oprávněnému přiznávána, jelikož jiné řešení je k oprávněným hrubě nespravedlivé, neboť zde není důvod, pro který by měli nést náklady za situace, kdy povinný v exekuci na vymáhanou pohledávku ničeho nehradil. Nadto nová právní úprava § 55 odst. 7 až 13 exekučního řádu takovou možnost nezapovídá.

2. Relevantní právní úprava, judikatura a odborná literatura

- 7 Jakkoli exekuční řád pojem nákladů oprávněného ve svých ustanoveních zmiňuje, blíže jej nespécifikuje. V souladu s § 52 odst. 1 exekučního řádu je proto třeba vycházet z § 137 odst. 1 a 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, který demonstrativně uvádí možné účelně vynaložené náklady oprávněného. Těmi jsou zejm. hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, ušlý výdělek oprávněného a jeho zákonného zástupce, náklady důkazů, tlumočné, odměna za zastupování oprávněného advokátem a DPH, je-li jejím plátcem.
- 8 Dle § 55 odst. 13 exekučního řádu platí, že zastavením exekuce podle odstavce 7, 8, 10 nebo 11 nejsou dotčeny účinky již provedených úkonů a již vymožená plnění. Byla-li exekuce zastavena podle odstavce 7, 8, 10 nebo 11, určí se náklady bezvýsledné exekuce ve výši minimální odměny a paušální náhrady hotových výdajů podle zvláštního předpisu; je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšují se náklady exekuce o daň z přidané hodnoty. Náklady exekuce podle věty druhé se uspokojují ze zálohy na náklady exekuce nebo ze zálohy na další vedení exekuce. Přesahuje-li výše nákladů exekuce podle věty druhé výši složené zálohy na náklady exekuce nebo výši složené zálohy na další vedení exekuce, právo soudního exekutora na náklady exekuce v části přesahující výši složené zálohy zaniká.
- 9 Vzhledem k tomu, že v § 55 odst. 7 až 13 exekučního řádu není řešena problematika nároku oprávněného na náhradu nákladů řízení v usnesení o zastavení exekuce pro bezvýslednost, je třeba vycházet z obecné právní úpravy.
- 10 Dle § 87 odst. 2 exekučního řádu platí, že oprávněný má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku (dále jen „náklady oprávněného“). Náklady oprávněného hradí oprávněnému povinný. Náklady exekuce, které byly uspokojeny ze zálohy, se stávají

nákladem oprávněného; to neplatí, byla-li náhrada nákladů exekuce uložena oprávněnému. Náhrada účelně vynaložených cestovních výdajů a náhrada za ztrátu času, která není nákladem exekuce, se nestává nákladem oprávněného.

- 11 Dle § 89, věty první, exekučního řádu platí, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků, případně paušálně stanovenou náhradu nákladů plátce mzdy ten, který zastavení zavinil.
- 12 Dle § 90 odst. 3 exekučního řádu platí, že nejde-li o exekuci k vymožení pohledávky oprávněného podle § 55 odst. 9 nebo nesplňuje-li oprávněný podmínky osvobození od soudních poplatků podle § 138 občanského soudního řádu, má exekutor právo požadovat od oprávněného přiměřenou zálohu na náklady exekuce. Je-li exekuce vedena pro pohledávku, při jejímž vymáhání již byla jednou exekuce zastavena, nebo k vymožení nákladů řízení z exekuce, která byla zastavena a náklady řízení nebyly zaplacený, požádá exekutor oprávněného o přiměřenou zálohu na náklady exekuce.
- 13 Odborná literatura k § 55 odst. 13 exekučního řádu obecně ohledně nákladů oprávněného uvádí, že oprávněný, který zastavení exekuce pro bezvýslednost nezavinil, má zásadně nárok na náhradu nákladů řízení vůči povinnému, a to za celou prováděnou exekuci.¹
- 14 Nejvyšší soud v usnesení ze dne 4. 8. 2015, sp. zn. 26 Cdo 4287/2014, uvedl shodně s názorem Ústavního soudu vyjádřeným v nálezu ze dne 19. 8. 2010, sp. zn. II. ÚS 594/10, že o úhradě nákladů exekuce při jejím zastavení se použije § 89 exekučního řádu ve spojení s kritérii obsaženými v § 271 občanského soudního řádu o úpravě nákladů řízení při zastavení výkonu rozhodnutí. Na oprávněného by povinnost k náhradě nákladů exekuce měla být přenášena pouze ve výjimečných případech, kdy oprávněný podal návrh na nařízení exekuce, ačkoli byl seznámen s poznatkou, z níž se dal předvídat neúspěch takové exekuce, a nedostal tak požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti. Nestane-li se tak, nelze spravedlivě požadovat náhradu těchto nákladů od oprávněného, který tuto situaci nezavinil. Povinnost hradit náklady takto neúspěšné exekuce pak nastává na straně povinného, který byl v době nařízení exekuce zavázán ke splnění povinnosti uložené mu pravomocným a vykonatelným exekučním titulem.
- 15 Z nálezu Ústavního soudu ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. IV. ÚS 191/18, vyplývá, že rovněž v případě zastavení exekuce pro nemajetnost dlužníka je třeba uplatnit názor o vztahu zavinění a náhrady nákladů exekuce na vztah mezi soudním exekutorem a povinným, tedy že i v tomto případě je třeba posuzovat, zda povinný „procesně“ zavinil zastavení exekuce, a v kladném případě mu uložit povinnost k náhradě jejích nákladů, když skutečnost, že povinný je (toho času) nemajetný, sama o sobě není důvodem jeho zvláštní ochrany.

3. Stanovisko ministerstva

- 16 Ustanovení § 55 odst. 13 exekučního řádu tedy upravuje zánik nároku na náklady pouze ve vztahu k nákladům exekuce, když výslovně stanoví, že „*přesahuje-li výše nákladů exekuce podle věty druhé výši složené zálohy na náklady exekuce nebo výši složené zálohy na další*

---

¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 500

vedení exekuce, právo soudního exekutora na náklady exekuce v části přesahující výši složené zálohy zaniká.“ Soudní exekutor tudíž nemá nárok na přiznání náhrady dalších nákladů exekuce v usnesení o zastavení exekuce pro bezvýslednost. Naproti tomu právní úprava zastavování exekucí pro tzv. bezvýslednost nestanovuje, že by žádný z účastníků řízení neměl při zastavení exekuce pro tzv. bezvýslednost nárok na náhradu nákladů řízení, a je proto třeba vycházet z obecné právní úpravy.

- 17 Důvod pro zastavení exekuce pro její bezvýslednost dle § 55 odst. 7 až 13 exekučního řádu není totožný s důvodem pro zastavení exekuce pro nemajetnost dle § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu, avšak je obdobný, proto lze aplikovat výše citovanou judikaturu. Ostatně rovněž shora uvedená odborná literatura připouští pro soudní exekutory možnost, aby při zastavování bezvýsledné exekuce uložili povinnému nahradit náklady oprávněného, neboť ten zastavení exekuce nezavinil.
- 18 Pro úplnost je třeba uvést, že zastavení exekuce pro bezvýslednost nevytváří oprávněnému překážku pro další vymáhání pohledávky v exekuci, neboť pohledávka vymáhaná v exekuci zastavené pro bezvýslednost sleduje jiný osud než např. pohledávka vymáhaná v exekuci zastavené pro tzv. bagatelnost dle bodů 18 až 24 čl. IV přechodných ustanovení zákona č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- 19 V této souvislosti lze poukázat na skutečnost, že exekuční řád v § 90 odst. 3 počítá se situací, že dojde k zahájení exekuce pro vymožení nákladů řízení z exekuce, která byla zastavena a náklady řízení nebyly zaplacený a pro takový případ ukládá soudnímu exekutorovi, aby již na počátku exekuce požádal oprávněného o přiměřenou zálohu na náklady exekuce. Cílem je snaha motivovat oprávněné, aby znovu nezahajovali již dříve zastavené bezvýsledné exekuce.
- 20 Z výše uvedeného tedy jednoznačně plyne, že oprávněný, který zastavení exekuce pro bezvýslednost nezavinil, má nárok na náhradu nákladů řízení, a to vůči povinnému, nikoli vůči státu prostřednictvím exekučního soudu.
- 21 Nelze ovšem vyloučit, že soudní exekutor v konkrétním případě neshledá zavinění za zastavení exekuce na straně žádného z účastníků řízení a k přiznání náhrady nákladů oprávněnému při zastavování exekuce pro tzv. bezvýslednost proto nepřistoupí.
- 22 V návaznosti na shora uvedené závěry je současně třeba zdůraznit, že v případě přiznávání nákladů právního zastoupení oprávněných nesmí docházet k jejich určování v excesivní výši způsobené především přiznáváním nákladů za neúčelně vynaložené úkony právní služby právním zástupcům oprávněných, přiznáváním nákladů za úkony exekutorů, které nelze považovat za úkony právní služby, a nesprávným určováním hodnoty jednotlivých úkonů právní služby.
- 23 Soudní exekutor je povinen při rozhodování o náhradě nákladů oprávněného v usnesení o zastavení exekuce pro bezvýslednost posoudit, zda úkony právní služby, za něž přiznává odměnu a režijní paušál, byly vynaloženy účelně s ohledem na průběh a smysl exekučního řízení, jímž je rychlé a efektivní uspokojení nároku oprávněného za současné minimalizace

zásahu do základních práv povinného. V tomto rámci je soudní exekutor rovněž povinen ověřit, že jsou úkony účtovány ve správné výši a pokud dojde k závěru, že náklady nebyly vynaloženy účelně, je jeho povinností takové náklady v usnesení o zastavení exekuce pro bezvyslednost nepřiznat. Pokud zjistí, že náklady nejsou účtovány ve správné výši, je oprávněn přiznat náklady pouze ve správné výši. Náklady je zároveň soudní exekutor povinen v usnesení o zastavení exekuce pro bezvyslednost vždy řádně odůvodnit co do jejich výše a účelnosti.

- 24 Ohledně dalších podrobností týkajících se přiznávání nákladů právního zastoupení oprávněného, zejm. stran účelnosti jednotlivých úkonů, odkazujeme na Stanovisko Ministerstva spravedlnosti k přiznávání nákladů právního zastoupení oprávněného v příkazech k úhradě nákladů exekuce z ledna 2020, které lze v souvislosti se zastavováním exekucí pro jejich bezvyslednost aplikovat.

III. Závěr

- 25 V návaznosti na výše uvedené lze tedy shrnout, že **soudní exekutoři mohou** při zohlednění shora předestřených předpokladů týkajících se zejm. zavinění za zastavení exekuce, výše přiznávaných nákladů a účelnosti přiznaných úkonů právní služby v usnesení o zastavení exekuce pro bezvyslednost **přiznávat náhradu nákladů oprávněným.**

JUDr. Pavel Blažek, Ph.D.
ministr spravedlnosti